

УДК 61(092)+472.63

DOI: 10.22141/2308-2097.53.1.2019.164078

Чабан М.П.¹, Шевцова З.І.², Гапонов В.В.³

¹ Редакція обласної газети «Зоря», м. Дніпро, Україна

² ДУ «Інститут гастроентерології НАМН України», м. Дніпро, Україна

³ ДУ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України», м. Дніпро, Україна

Катерина Конопля-Стасюкова — одна з перших жінок — земських лікарів на Катеринославщині

For cite: Gastroenterologia. 2019;53(1):67-76. doi: 10.22141/2308-2097.53.1.2019.164078

Резюме. Подані життєвий шлях і професійна діяльність земського лікаря Катерини Коноплі-Стасюкової на Катеринославщині. Її чоловік Михайло Стасюков — один із перших ветеринарних лікарів Катеринославського повіту. Їхній син Микола Стасюк — член першого українського уряду, член Центральної й Малої Рад, генеральний секретар харчових справ, економіст, літератор, публіцист, редактор.

Ключові слова: земський лікар Катерина Конопля-Стасюкова; ветеринарний лікар Михайло Стасюков; політичний громадський діяч Микола Стасюк; Катеринославщина; Дніпро

Вступ

Роль земства в розвитку медичної допомоги на Катеринославщині вагома. На початку XIX століття за допомогою земства будувалися лікарні, амбулаторії, аптеки. Земські лікарі самовіддано працювали на медичному терені, нерідко жертвуючи власним життям. Серед них Іван Васильович Лешко-Попель, Микола Петрович Моцаков, Всеволод Малиновський та інші.

Серед земських лікарів були й представниці жіночої статі. Однією з найколеритніших постатей жінок — земських лікарів можна вважати Катерину Коноплю-Стасюкову. У літературі відомості про її життєвий шлях і професійну діяльність неповні й розрізнені.

Мета роботи: дослідити життєвий шлях і професійну діяльність лікаря Катерини Коноплі-Стасюкової, переважно в катеринославський період.

Юнацькі роки Катерини Коноплі

Катерина Конопля народилась у Катеринославі в 1855 році (за іншими даними — у 1853-му). Її батьком був катеринославський дворянин Наум Овсійович Конопля. У 1845 році він став колезьким реєстратором, надвірним радником, працював контролером і бухгалтером Катеринославської губернської поштової контори. У 1860 році на цій посаді вже була інша особа. У результаті пошуків у державному архіві Дніпропе-

тровської області (ДАДО) було виявлено, що в Катерини були сестри Олена й Неоніла та брат Василь.

Василь Конопля спершу фігурує як поручик запасу, а потім як надвірний (колезький) радник у контролі залізниці. Довідник 1913 року подає його адресу як «вул. Нова, 17 (власний будинок)» і як «вул. Нова, 15». Василь Конопля працював у контролі Катерининської залізниці разом із письменником, книговидавцем Адріаном Кашенком. Останній, як головний контролер і дійсний статський радник (цивільний генерал!), був начальником Василя Коноплі. Вони разом працювали на Полтавській вулиці в будинку Гофмана (нині це будинок на початку вул. Олеся Гончара).

Тепер — про трьох племінниць Катерини Коноплі-Стасюкової, дочок брата Василя. Доньок вони з дружиною Олімпіадою Олексіївною назвали так: Віра, Надія і Любов. (Ми думали, що мати буде Софія, а вона виявилася Олімпіадою.)

Найстарша, Віра, народилася 8 листопада 1885 року, охрещена 24 листопада того ж року в Свято-Троїцькій церкві. Батьки — поручик запасної армії Василь Конопля (Наумів син) і його законна дружина Олімпіада Олексіївна. «Восприемники» — надвірний радник Улян Данилевич (Ромуальдів син) і дівчиця Олена Конопля (Наумова дочка) (ДАДО. Ф. 193. Оп. 3. Спр. 115. Арк. 62 зв.).

Санкт-Петербург. Миколаївський воєнний шпиталь, де 1882 року працювала Катерина Конопля

24 квітня 1895 року народилася середня дочка — Любов, і 3 червня 1895 року Стасюкови охрестили її у Воскресенській церкві Катеринослава. Батьки — надвірний радник Василь Наумович Конопля і його законна дружина Олімпіада Олексіївна. «Восприемники» — спадкові дворяни Михайло Якович Маслович і Любов Платонівна Клейн (ДАДО. Ф. 193. Оп. 3. Спр. 77. Арк. 241 зв.). 10 вересня 1899 року на підставі метричного запису видана довідка про хрещення Любові Коноплі.

І, нарешті, 26 листопада 1896-го народилася і 17 січня 1897 року була охрещена в Преображенському соборі Надія. Батьки — надвірний радник Василь Наумович Конопля і його законна дружина Олімпіада Олексіївна. «Восприемники» — титулярний радник Петро Петрович Ботельман і спадкова дворянка Любов Платонівна Клейн. Священик — Федір Федоров (ДАДО. Ф. 193. Оп. 3. Спр. 436. Арк. 2 зв.). Метрична довідка про хрещення Надії видана в лютому 1918 року. Можливо, Любов Платонівна Клейн — сестра Федора Платоновича Стасюкова і сама уроджена Стасюкова. Катерина Конопля не стала хрещеною матір'ю для жодної своєї племінниці...

У 1882 році Катерина Наумівна Конопля отримала звання лікаря з жіночих і дитячих хвороб після випробування на жіночих лікарських курсах при Миколаївському військовому госпіталі в Петербурзі. У відповідь на свої запити в Російську національну бібліотеку в Москві та бібліотеку Російської академії наук у Санкт-Петербурзі ми свого часу отримали довідки про Катерину Наумівну, складені на підставі видання «Российский медицинский список» за

1883–1917 роки та інших видань — пам'ятних книжок Волинської й Калузької губерній. Вимальовується така картина. До 1890 року вона фігурує під прізвищем Конопля, з 1890 року — як Конопля-Стасюкова. Медичне звання отримала 1881 року (проте, за іншими щорічниками, могла отримати також у 1882–1884 роках). Ми виявили й таку цікаву інформацію, що звузила наш пошук: «Земським лікарем у Кринички призначена жінка лікар п-ні Конопля. Передаємо як чутку, що жінка-лікар п-ні Мельникова, яка залишила службу в нашому земстві, вирушила до м. Єлизаветграда» [1]. Ідеться про Марію Михайлівну Мельникову (1849 р.н.), яка здобула медичну освіту 1878 року — на чотири роки раніше за Катерину Коноплю. Отже, Марія Мельникова має ще більше підстав фігурувати в числі перших жінок-лікарів на Катеринославщині. У 1890–1899 роках вона працювала земським лікарем у Томаківці, у 1900-му — у Солоненькому, у 1902-му — у Томаківці, у 1908 році Марія Мельникова — епідемічний лікар губернського земства.

Із тієї ж газети можна почерпнути цікаву статистику щодо штату медиків у великій Катеринославській губернії на той час, коли сюди приїхала працювати молоденька лікарка. Медичний персонал губернії у 1882 році становив усього 122 лікарі, 22 ветеринари, 188 фельдшерів і 96 акушерок, у тому числі вільнопрактикуючих лікарів було 43, фельдшерів — 13, акушерок — 67, військових лікарів — 17 [2]. «Діяльність жінок-лікарів на службі в земських закладах як помічників земських лікарів чи ординаторш земських лікарень там, де такі існують, настільки виявляється корисною і плідною, що земства постійно звертаються зі своїми вимогами про рекомендацію їм тих, хто скінчив курс на петербурзьких жіночих лікувальних курсах» [3].

Згідно з надісланою нам із Санкт-Петербурга довідкою, К.Н. Конопля-Стасюкова 1884 року склала іспити на звання лікаря з жіночих і дитячих хвороб на жіночих лікувальних курсах при Миколаївському військовому госпіталі в Петербурзі (5-річні жіночі лікувальні курси існували при госпіталі з 1876 р.). 1890 року вона отримала вчене звання «жінка-лікар». Із 1891 року працювала земським лікарем у селі Сурсько-Михайлівка Катеринославської губернії. У 1895 року Катерина Наумівна Конопля-Стасюкова значиться як земський лікар у Сурсько-Михайлівці Катеринославського повіту [4].

СПИСОКЪ

врачей по женскимъ и дѣтскимъ болѣзнямъ, получившихъ это званіе по испытаніи на женскихъ врачебныхъ курсахъ при Николаевскомъ военномъ госпиталѣ.

Конопля, Екатерина Наумовна, 1882.

Фрагмент довідника «Российский медицинский список на 1883 год»

СПИСОКЪ

врачей, по женскимъ и дѣтскимъ болѣзнямъ, получившихъ это званіе по испытаніи на женскихъ врачебныхъ курсахъ при Николаевскомъ военномъ госпиталѣ.

Конопля, Екатерина Наумовна, 1884.

Фрагмент довідника «Российский медицинский список на 1885 год»

Село Сурсько-Михайлівка

Сурсько-Михайлівка знаходиться на лівому березі річки Суха Сура. Виникло село з козацького зимівника курінного отамана Якова Омеляновича Качалки, який після ліквідації Запорізької Січі перейшов на російську службу. Помираючи, він заповів своє майно хрещенику — козаку Микиті Коржу (1731–1835). Відоме «Устное повествование бывшего запорожца, жителя Екатеринославской губернии и уезда, селения Михайловки Никиты Леонтьевича Коржа», видане в 1842 році в Одесі архієпископом Гавриїлом Розановим. На 105-му році життя Микита Корж (справжнє прізвище Таран) помер: застудився, збираючи кошти для церкви.

Село Сурсько-Михайлівка. Лікарня
(колишній будинок Титаренків). Фото 2017 року

Як же виглядало село, коли там працювала Катерина Наумівна Конопля? Станом на 1886 рік у селі Сурської волості мешкало 2008 осіб, налічувалось 323 дворів господарства, існували православна церква, школа та 6 крамниць, відбувалось три ярмарки на рік. За переписом 1897 року кількість мешканців зросла до 3352 осіб (1728 чоловічої статі та 1624 — жіночої), з яких 3320 — православної віри. Катерині Коноплі-Стасюковій не довелося лікувати самого козака Микиту Коржа, а от його нащадків — так. Прізвище Корж зустрічається в селі і сьогодні.

Місто Катеринослав (1896–1903)

Не знаємо точної дати переїзду Катерини Коноплі-Стасюкової до Катеринослава, але в «Российском медицинском списке на 1897 год» вона значиться вже як земський лікар у Катеринославі [5]. У тому ж Списку на 1902 рік вона також фігурує як земський лікар у Катеринославі [6]. Тут подано рік народження — 1853-й, а також рік початку служби — 1881-й. У Катеринославському адрес-календарі на 1900 рік прізвища Катерини Наумівни ми не виявили.

У її біографії чимало загадкового. Чому вона так часто змінювала місця служби? Чому з губернського Катеринослава подалась у провінційний глухий Мещовськ? Дата її виїзду з Катеринослава збігається з датою виїзду сина з Катеринослава до Петербурга. Від'їзд сина розв'язував її руки? Схоже, з чоловіком їй більше нічого не єднало, якщо її катеринославський період служби був таким коротким...

Місто Мещовськ Калузької губернії

Подальші життєві дороги Катерини Коноплі-Стасюкової ведуть до Калузької губернії, у місто Мещовськ. Місто, розташоване на річці Туреї, — це колишня маєтність представниць роду Романових: Євдокії Стрешневої (дружини Михайла Федоровича Романова і матері його дітей) і Євдокії Лопухіної (першої дружини Петра І).

На початку ХХ століття Мещовськ був маленьким містечком. Усього 3 вулиці і 26 провулків. Дороги — бруківані й шосейні. Будівель нараховувалося 491, з них кам'яних — 48. На 1 січня 1915 року в Мещовську мешкало 3569 осіб (1718 — чоловічої і 1851 — жіночої статі). Православні становили 99,5 % населення.

З метою вивчення долі Катерини Коноплі-Стасюкової нами зроблено запит у Державний архів Калузької області. Отримано відповідь від директора архіву А.Ю. Зябкіна. У документах Лікарського відділення Калузького губернського правління збереглося «Дело об определении на службу в Мещовскую земскую лечебницу женщины-врача Екатерины Наумовны Конопле-Стасюковой». У справі два документи:

1. «Прошение Мещовской уездной земской управы Калужскому губернатору № 819 от 15 апреля 1903 года о получении разрешения для приема на службу в Мещовскую городскую земскую лечебницу женщины-врача Екатерины Наумовны Конопле-Стасюковой».

Разом з клопотанням у канцелярію губернатора подавалось Свідectво Миколаївського воєнного госпіталю № 243 від 21 січня 1882 року і Свідectво Катеринославської повітової земської управи № 3934 від 26 червня 1902 року. Зміст вказаних документів не встановлено у зв'язку з відсутністю їх у справі.

Імовірно, що в період надання документів Катерина Наумівна мешкала в Катеринославі. Про це свідчить її приписка за адресою: «г. Екатеринослав, Новая ул., д[ом] Бостельмана». Титулярний радник Петр Петрович Бостельман у 1889 році служив реєстратором Катеринославського губернського правління [7]. Нині це вулиця архітектора Дольника (у радянський час — вул. Шаумяна) біля парку ім. Т. Шевченка. На жаль, від старої забудови на колишній вулиці Новій на сьогодні нічого не залишилося.

У лівому полі документа стоїть позначка: «Справка. По собранным сведениям оказалось, что Конопля-Стасюкова ни в чем предосудительном и порочащем ее благонамеренность замечена не была». Підстава: ГКУ «ГАО». Ф. 62. Оп. 22. Д. 4841. Л. 1.

2. «Резолюция из канцелярии Калужского губернатора об отсутствии препятствий к определению на службу Е.Н. Конопле-Стасюковой от 17 мая 1903 г.». Підстава: ГКУ «ГАО». Ф. 62. Оп. 22. Д. 4841. Л. 2.

Точної інформації про тривалість службової діяльності К.Н. Коноплі-Стасюкової в Мещовській земській лікарні встановити не вдалося. Можна припустити, що

Конопля-Стасюкова Екат. Наум. 55 ж.-вр. 83. Зем. вр. Мещовск, Калужск

Фрагмент документа, що підтверджує роботу Катерини Коноплі-Стасюкової в м. Мещовську Калузької губернії. 1903 рік

звільнення зі згаданого лікувального закладу відбулося не пізніше від 1909–1910 років. Підтвердженням цього є відсутність відомостей про Катерину Коноплю у складі лікарського персоналу Мещовського повіту Калузької губернії в адрес-календарях Калузької губернії на 1910-й і наступні роки (до 1917-го). Для порівняння: у збережених у Держархіві Калузької області адрес-календарях на 1906, 1907, 1909 роки, що містять поіменні відомості про особистий склад чиновників цивільного, духовного й військового відомств Калузької губернії, К.Н. Конопля-Стасюкова значиться «уездным врачом в Мещовском уезде». У документах фонду Мещовської повітової земської управи (Ф. 1) за 1903–1918 роки відомостей про К.Н. Коноплю-Стасюкову, на жаль, не виявлено.

Робота на Волині

Згодом К.Н. Конопля-Стасюкова мешкала й працювала на Волині. З 1910 року Катерина Наумівна — земський лікар у селі Верби Володимир-Волинського повіту Волинської губернії (нині — село Верба Володимир-Волинського району Волинської області). У 1914–1916 роках Катерина Наумівна — лікар по Олескій дільниці того ж Володимир-Волинського повіту (нині с. Олеськ Любомльського району Волинської обл.). У щорічнику на 1917 рік її прізвище не фігурує. До речі, села, у яких працювала лікар Конопля-Стасюкова, знаходяться порівняно недалеко від Колодяжного — села, яке в кожного асоціюється з Лесею Українкою.

Інформації про подальший життєвий і професійний шлях Катерини Коноплі-Стасюкової нам не вдалося виявити.

Михайло Стасюков

Чоловіком Катерини Наумівни Коноплі став двоюриний Михайло Степанович Стасюков, випускник Катеринославського реального училища. Як свідчить історичний нарис реального училища № 1, Михайло Стасюков закінчив його основне відділення в 1882 році, а наступного, 1883-го, закінчив додатковий (сьомий) клас на хіміко-технологічному відділенні.

Михайло теж пов'язав свою долю з медициною. У «Российском медицинском списке» на 1883 рік у списку ветеринарів, які мають право займатися ветеринарною практикою, лаконічно зазначено: «Стасюков Михаил Степанович вет. МВД 1881» [8]. Напевне, 1881 рік означає початок його практики. Але ж він на цей час ще не закінчив училища!

АЛФАВИТНЫЙ СПИСОКЪ

ЧИНАМЪ,

имѣющимъ право на проиеводство ветеринарной практики.

Стасюковъ, Михаилъ Степанов., вет. М. В. Д. 1881.

Фрагмент документа, що підтверджує право Михайла Стасюкова на ветеринарну практику. 1881 рік

У 1884 році Стасюков працював ветеринарним лікарем Катеринославського повіту. Як такий був учасником засідань II з'їзду земських ветеринарних лікарів Катеринославщини. На з'їзді робив доповідь про випадки чуми в губернії, виступав із проектом емеритальної каси тощо [9]. У відомостях про хрещення в Троїцькій церкві Катеринослава сина Миколи Стасюкова 23 травня 1885 року його батько Михайло теж фігурує як ветеринарний лікар.

Те, що Катерина Конопля-Стасюкова працювала спочатку в Сурсько-Михайлівці, потім Катеринославі, Мещовську, на Волині, могло свідчити, що її шлюб із Михайлом Стасюковим фактично розпався і вона сама заробляла собі на прожиття в різних куточках імперії. Хоч, як це часто тоді бувало, добитися офіційного розлучення було практично неможливо. Однак це лише наш здогад.

Тим часом надвірний радник Михайло Степанович Стасюков відкрив 1887-го у Жандармській балці в Катеринославі цегельню й випускав цеглу з ініціалами «М.С.», яку зараз можна зустріти в місцевих колекціонерів. Завод М.С. Стасюкова випускав цегли на 12 000 карбованців на рік. На цегельні працювало 30 робітників чоловічої статі, про що свідчить катеринославський адрес-календар за 1901 рік.

У липні 1897 року надвірний радник Михайло Стасюков за 8350 карбованців сріблом придбав у катеринославських міщан Михайла Якимовича і Федора Якимовича Попових дворове місце на Великій Базарній вулиці. Брати Попови успадкували це дворове місце в грудні 1884 року після смерті їх батька, Якіма Онисимовича Попова. А останньому це місце дісталось відповідно до роздільного акту з його братом Сергієм Онисимовичем Поповим 20 квітня 1849 року.

1899 року М. Стасюков позичив у спадкового почесного громадянина Адама Андрійовича Ріхтера 18 тисяч карбованців і збудував у Катеринославі доходні будинки на Великій Базарній вулиці, № 48 (нині — вулиця Святослава Хороброго), причому споруди збереглися донині.

Доходний будинок Михайла Стасюкова (м. Дніпро, вул. Велика Базарна, б. 46, потім значиться як б. 48; у радянський час — вул. Чкалова, нині — Святослава Хороброго). Фото 2018 року

На початку 1900 року Михайло Стасюков заклав належне йому дворове місце з будинками в Бесарабсько-Таврійському земельному банку в Одесі з проханням видати йому позику. У своєму листі в правління банку від 17 січня 1900 року його представник у Катеринославі Павло Абрамович Каменка вказував: «Означенное имущество находится в очень бойкой и доходной части города, где квартиры очень высоко ценятся и редко пустуют, состоит из совершенно новых, только что отстроенных домов и имеет минимальную стоимость в 60 000 рублей, так что назначенная мною г. Стасюкову ссуда в размере 30 000 рублей безусловно обеспечена».

У доходному будинку Стасюкова на три з половиною поверхи було 8 квартир, на цокольному поверсі — слюсарна майстерня Шейна. Другий будинок мав два з половиною поверхи — на верхньому містилася чотирікімнатна квартира Вульфовича, на першому — служби, а в підвальному — погребі. Згодом Стасюков спорудити на дворовому місці ще й флігель.

Останніми роками XIX століття в більшості розвинених країн спостерігалася економічне піднесення. І абсолютно несподівано настала криза. 1900 року вона охопила більшість європейських країн, а наступного року і США. Зовнішня торгівля різко скоротилася, чимало банків оголосили про банкрутство. Тож, отримавши першу позику, Михайло Стасюков невдовзі, вже 26 березня 1900 року, звернувся до правління того ж банку з проханням видати йому другу позику. 10 грудня 1901 року, посилаючись на те, що багато квартир у його будинку стоять порожніми і він не має змоги погасити недоїмки, Стасюков просив правління банку дозволити йому відкласти виплату. Але все це для Стасюкова завершилось сумно: уже 5 червня 1902 року правління Бесарабсько-Таврійського земельного банку виставило на продаж закладені Стасюковим будинки по вулиці Базарній через несплату боргів. За будинки стали торгуватися катеринославський купець Файнберг і полтавський міщанин Барахій. Придбав колишнє майно Стасюкова за 31 400 крб купець Шолом-Нахман Іцков Файнберг (по батькові — Гершкович чи Іцкович?), який жив у Катеринославі в будинку Добровенського на Приказній вулиці. На нього ж переведено банком і капітальний борг.

Купець Файнберг був власником фабрики й магазину сухих і олійних фарб, багетів і різних малярних пристроїв у Катеринославі на Проспекті в залізно-меблевому ряду. А вже в ніч з 26 на 27 серпня 1902 року в колишніх будинках Стасюкова сталася пожежа. 27 жовтня 1917 року, одразу після революції в Петрограді, купець Файнберг просив правління банку дозволити йому здійснити продаж належного йому й закладеного в банку дворового місця зі спорудами на вул. Базарній. 31 жовтня 1917 року дозвіл банком видано. Проте 9 січня 1918 року купець Файнберг просив правління банку сповістити старшого нотаріуса Катеринославського окружного суду, що термін дозволу, виданого банком, продовжено.

Хоча банк почав листування зі страховим товариством щодо Файнберга, купцю все ж таки вдалося продати дворове місце й споруди на вулиці Базарній (раніше це був № 46, а тепер уже фігурує № 48).

У грудні 1918 року власниками будинків значаться вже Г.Ф. Бугайцов і А.П. Косіков. Страхове агентство «Торговельний дім М. Карпас і син» 13 грудня 1918 року сповістило банк в Одесі, що будівлі на Базарній вулиці застраховані на термін із 14 січня 1919 року по 1 січня 1920 року на суму 150 тисяч карбованців. Це останній архівний запис щодо колишнього будинку Стасюкова, а потім Файнберга у фондах Бесарабсько-Таврійського земельного банку в Одесі (нині справа зберігається в Державному архіві Одеської області).

Остання відома нам згадка про Михайла Стасюкова датується 1906 роком: він згаданий у листі Василя Строменка до Дмитра Яворницького у зв'язку з клопотами, пов'язаними з арештом Миколи Стасюка і Василя Строменка. Тож подальша доля Михайла Степановича Стасюкова нам невідома.

Зазначимо адреси Стасюкових у Катеринославі. Ця інформація може мати практичне значення, бо здатна пролити додаткове світло на їх біографії:

1. Михайло Степанович Стасюков 1898 року жив у Потьомкінському провулку, неподалік від вдови Олександра Поля — Ольги Семенівни Поль [10].
2. Його син Микола Стасюков (Стасюк) у проханні на вступ до Гірничого інституту в Петербурзі від 24 липня 1902 року подав таку свою катеринославську адресу: Заводська вулиця, 28 (у радянський час — вулиця Виконкомівська), триповерховий будинок зберігся.
3. Дружина Михайла Стасюкова Катерина Конопля-Стасюкова у своєму проханні до Мещовської управи 1902 року подавала адресу: вулиця Нова, будинок Бостельмана.
4. Прибутковий будинок Михайла Стасюкова на вул. Великій Базарній, 46 (згодом фігуруватиме як № 48).

Микола Стасюк

4 травня 1885 року (дати до 1919 року подаються за старим стилем) у молодих батьків — лікарів Стасюкових (обоє православні) народився син Микола. 23 травня того ж року немовля хрестили у Свято-Троїцькій церкві міста Катеринослава. Хрещеними батьками стали колезький радник Федір Платонович Стасюков

Місто Катеринослав. Свято-Троїцька церква, у якій Катерина і Михайло Стасюкови в травні 1885 року хрестили сина Миколу.
Листівка початку XX століття

і дочка надвірного радника Неоніла Наумівна Конопля (тітка немовляти).

Кум лікаря Катерини Коноплі-Стасюкової, Федір Платонович Стасюков, із 1851 року перебував на службі, мав класний чин. 16 вересня 1872-го у колезького асесора Федора Платоновича Стасюкова та його дружини Дарії Василівни народилася дочка Віра, яку хрестили 1 жовтня того року в Успенській церкві Катеринослава. Хрещеними батьками Віри стали колезький асесор Спиридон Кузьмович Попандопуло та дружина надвірного радника Марія Феофанівна Веселовська (ДАДО. Ф. 193. Оп. 3. Спр. 145. Арк. 55 зв.). До речі, цікаво, що Марія Веселовська — це старша сестра українського письменника Андріана Феофановича Кашенка. Саме в сестри Марії жили деякий час Андріан і його старший брат Микола (майбутній академік), коли приїхали до Катеринослава навчатися в чоловічій гімназії. А Василь Конопля працюватиме під керівництвом Андріана Кашенка в контролі Катерининської залізниці.

5809. Екатеринославскія губ. вѣд. Выход. 2 раза въ недѣлю, подъ ред. офф. ч. Конопля, неофф. ч. Ф. П. Стасюкова. Ц. 5 р.

Фрагмент інформації про редакторів газети «Екатеринославские губернские ведомости»

А ще в 1875–1880 роках Федір Платонович Стасюков був редактором неофіційної частини «Екатеринославских губернских ведомостей». І це ще не все. Виявляється, офіційну частину цієї газети редагував Конопля, а неофіційну — Стасюков [11, с. 427, 467]. Так все переплелось в одному невеликому місті... Із 1896-го Федір Стасюков мав високий четвертий клас дійсного статського радника (цивільного генерала). Служив у навчальних закладах Відомства імператриці Марії (01.02.1899) [12]. Помер Федір Платонович до 1907 року. Його син Михайло Федорович Стасюков (1863–1933?), полтавський дворянин, був міським архітектором Полтави.

Полтавський міський архітектор Михайло Федорович Стасюков

Микола Стасюк (Стасюков) 24 серпня 1894 року вступив до Катеринославського реального училища (нині — навчальний корпус № 2 Дніпропетровського національного університету ім. Олеся Гончара). 5 червня 1901 року юнак закінчив повний курс наук на основному відділенні цього училища. 3 18 серпня 1901 р. по 5 червня 1902 р. навчався в додатковому класі училища, про що дістав свідоцтво

від 5 червня того ж року. Тобто через 20 років став випускником того самого навчального закладу, що і його батько Михайло.

Потім Микола Стасюк вступив до Петербурзького гірничого інституту, в архівних фондах якого зберігається його особиста справа. Микола Стасюк, правда, фігурує в ній як Микола Михайлович Стасюков (часом його прізвище пишеться і як Стасюк, що свідчить про намагання його українізувати). У Петербурзі юнак став членом української студентської громади, входив до складу інформаційного бюро й головної студентської ради українських організацій.

Місто Катеринослав. Реальне училище, у якому навчалися Михайло та Микола Стасюкови.
Листівка початку XX століття

З юнацьких років Микола Стасюк захопився революційною роботою. У роки першої російської революції (1905–1907) на рідній Катеринославщині організовував селянські спілки. За це 1906 року був посаджений у Катеринославський острог. Батьки Миколи Стасюка дуже турбувалися про долю єдиного сина. Це впливає з листів Миколи Стасюка і його товариша Василя Строменка до професора Дмитра Яворницького.

З листа Василя Строменка до Дмитра Яворницького 1906 року: «Оце був у нас батько Стасюків і казав, що він з Сер. Сер. (йдеться про правника-українця Сергія Сергійовича Бичихина, який служив у карному відді-

Сучасне фото. Місто Дніпро.
Адреса Миколи Стасюка в 1902 році:
вул. Заводська (нині Виконкомівська), б. 28.

**Микола Стасюк (лежить на землі)
в арештному домі. 1906 рік**

ленні Катеринославського окружного суду, був чоловіком Тетяни Сулими-Бичихиної і допомагав заарештованим юнакам-українцям. — *Авт.*) був у слідувателя, і добились вони про наші діла толку. Виходе, що діла наші перейшли вже до товариша прокурора Ланшина. Був, батько Стасюків казав, Сер. Сер. чи щоб то, у прокурора, і той казав, щоб ми писали прохання до суд(ової) палати, він швидко туди діла пошле» [13, с. 528].

Із листа Василя Строменка до Дмитра Яворницького від 18 вересня 1906 року (чи 1907-го?): «Тоді як Ви були в інспектора тюремного, 5-го юлія, адміністрація послала запит в Департамент поліції про нас з Стасюком, чи випускати, чи висилати. І що Ви думаєте? До цього часу нема одвіту, вже третій місяць! Послали депешу з проханням ускорити діло. Мовчать. Тепер не знаю, що й робить. Стасюк матір прохав, щоб поїхала в Петербург персонально, та їй одпуску не дають» [13, с. 531-532]. Напевне, у цей час Катерина Конопля-Стасюк працювала в Мешовську.

Микола Стасюк був добре знайомий із Дмитром Яворницьким. Збереглися два його листи до історика, писані під час арешту, в одному він клопотався про свого колегу по партії Ісаака Мазепу (18.03.1908), а в другому — про майбутнього члена Центральної Ради Феодосія Паляничку (15.11.1908) [14]. На конверті рукою Д. Яворницького надпис: «Лист політичного Миколи Стасюка, який укупі з Строменком сидить у тюрмі і якого я визволяв із неволі». Громадський і політичний діяч, археолог Василь Іоаникійович Строменко неодноразово звертався до Дмитра Яворницького з проханням допомогти йому та Стасюкові визволитися з в'язниці (відомості з їх листування).

Особливий інтерес становлять листи студента Миколи Стасюка до педагога, письменника, громадського діяча Бориса Грінченка щодо історії виникнення й розповсюдження перших українських видань у Східній Україні (оригінали листів зберігаються у фонді Б. Грінченка в Інституті рукописів Національної бібліотеки ім. В. Вернадського). 6 березня 1906 року Стасюк сповіщав Грінченка про свій арешт і можливе заслання до Тобольська. Так званого арешту зазнала і його книжка «Автономія і розвиток продуктивних сил на Україні», про що повідомляв часопис «Речь».

До речі, 10 травня 1910 року Стасюк виступив з промовою від петербурзького студентства на похороні Бориса Грінченка в Києві [15].

Миколі Стасюку, як організаторові селянських спілок на Катеринославщині, загрожувало трирічне заслання до Тобольської губернії. Проте йому вдалося уникнути цього заслання. Надалі Микола Стасюк перебував під наглядом поліції. У лютому 1908 року в Катеринославі все ж таки відбувся суд над учасниками й керівниками селянських організацій, організаторами й учасниками заворушень. Справа про селянську спілку на Катеринославщині привернула увагу тогочасної преси. Микола Стасюк був засуджений на вісім місяців ув'язнення і відбував його в Ізюмській в'язниці [16].

Протягом 1907–1912 років М. Стасюк опублікував наукові праці з економіки України: «Автономія і розвиток продуктивних сил на Україні» (1907), «Економічні відносини України із Великоросією і Польщею» (1911), «Еміграція та її значення в економічному житті України» (1912). Їх тематика становить неабиякий інтерес і сьогодні, через сто років після першої публікації. Без сумніву, до нотатки «Українська громада Петербурзького інституту», опублікованої у Катеринославській газеті «Южная заря» від 30 квітня 1910 року, був причетний Микола Стасюк, як писар цієї громади.

М. Стасюк публікувався також у Катеринославському просвітянському часописі «Дніпрові хвилі», який видавався в 1910–1913 роках. Уже в першому номері за 1910 рік з'явився його допис «Як представлено

**Місто Катеринослав. Олександрівська
(Чечелівська) церква, у якій брали шлюб Микола
Стасюк і Марія Шевченко 3 жовтня 1910 року.
Листівка початку ХХ століття**

Україну на виставці в Катеринославі». Влітку-восени того року в місті на Дніпрі відбувалася обласна промислова сільськогосподарська й кустарна виставка, на якій Стасюк разом з іншими просвітянами завідував продажем українських книжок.

У цей період відбулися зміни в особистому житті юнака. 3-го жовтня 1910 року в Олександрівській церкві Катеринослава Микола Стасюк вінчався з Марією Іванівною Шевченко (1892–1937), слухачкою Київського комерційного інституту, з родини робітників. У них народилося трійко дітей — дочка Регіна, син Марко і дочка Галина [19].

Марія, невістка Катерини Стасюкової (дружина її сина Михайла), також пов'язала свою долю з журналістикою. На початку 1920-х вона працювала в катеринославському «Губвидаті», до 1935-го — у дніпропетровській обласній газеті «Зоря», поки її не «вичистили» звідти, а потім — у маленькому аполітичному журнальчику «Театр і глядач» — останньому прибутку для жінки, якій випала невесела доля бути дружиною українського політика.

Сватом Катерини Коноплі-Стасюкової (батьком дружини сина Михайла) був не дворянин, а робітник Іван Шевченко, який теж брав участь у революційній боротьбі. Він залишив спогади про важливі політичні події того часу. У 1896 році Іван Шевченко працював на Катерининській залізниці технічним агентом потягу для перевезення коронованих осіб країн Європи й Азії напередодні коронації Миколи II; бачив Ходинку в Москві тощо [19].

У 1912 році М. Стасюк брав активну участь у петербурзькому, а потім в одеському кооперативному з'їздах. Напевне, без його участі не обійшовся і з'їзд кооператорів на Дніпрових порогах, який нелегально відбувався в 1916 році. М. Стасюк був також делегатом з'їзду представників кредитових і позичково-ощадних товариств із Херсонщини, Бесарабії, Київщини, Поділля й Таврії, який відбувався з 30 травня по 3 червня 1912 року в Одесі (було понад 350 делегатів!). Про свої враження він написав у статті «3 Одеського кооперативного з'їзду», надрукованій у катеринославському часописі

«Дніпрові хвилі». У зв'язку з активною громадською діяльністю Миколі Стасюку вдалося отримати вищу освіту тільки напередодні революції.

Микола Стасюк був одним із засновників Української Центральної Ради. У квітні 1917 року на з'їзді діячів українського села його було обрано головою новоутвореної Української селянської спілки й делеговано до складу Центральної Ради. На загальних зборах УЦР він був обраний до її виконавчого органу — Комітету Української Центральної Ради (пізніше — Мала Рада). 15 (28) червня 1917 року Мала Рада на своєму засіданні ухвалила створення Генерального секретаріату, Стасюка було призначено першим генеральним секретарем харчових справ. Після гетьманського перевороту 20 квітня 1918 року він повернувся до кооперативної праці. Під його керівництвом у Києві організовано «Книгоспілку» — видавництво, що публікувало літературні твори, наукову літературу й шкільні підручники. За часів Директорії УНР Стасюк — начальник постачання Армії УНР у Кам'янці-Подільському. Деякий час жив у еміграції. Згодом повернувся до України. Працював у Всеукраїнській академії наук як співробітник з окремих доручень, редагував кооперативні видання у Харкові, працював у Всеукраїнській спілці сільськогосподарських кооперацій «Сільський господар». 1931 року М. Стасюка заарештовано у справі «Українського національного центру». Десятирічний термін ув'язнення наш земляк відбував на лісоповалі в Карелії, у Мідногірській колонії посиленого режиму, на будівництві Біломор-Балтійського каналу.

У вересні 1937 року дружину Стасюка, Марію Іванівну, також заарештували. Постановою «трійки» матір трьох дітей засудили до розстрілу за сфабрикованою «справою». Її називали дружиною петлюрівського міністра. А вона з гідністю відповідала, що Петлюра і Стасюк були міністрами в одному уряді. Уряд же був уенерівський, а не петлюрівський, та кого тоді хвилювали ці деталі? Вирок над Марією виконано 19 листопада 1937 року в Дніпропетровську. Микола Чабан, один з авторів цієї статті, з сумом гортав зворушливі Маріїні листи до письменника Трохима Романченка, який згасав від сухот (листи зберігаються в архіві Інституту літератури НАН України в Києві) [19].

Відбувши десять років таборів, колишній міністр УНР Микола Михайлович Стасюк вийшов «на волю». Можемо уявити його розпач, коли він дізнався про трагічну долю дружини. Йому заборонили жити в столиці й великих містах. У 1940 році Стасюку дозволили поселитися під пильним наглядом «органів» у провінційному Маріуполі. Тоді ж М. Стасюк почав працювати над своїми мемуарами «На межі божевілья. В катівнях НКВС». Щоб якось вижити, йому довелося працювати нічним сторожем у міському парку культури і відпочинку. Парк був закладений у чудовому місці, у гірлі Калинової балки, на крутій скелі, ще в 1867 році, про що свідчить напис на в'їзній арці.

З початком війни і приходом у жовтні 1941 року до Маріуполя німецьких військ Стасюку запропонували посаду редактора україномовної міської «Маріупольської газети», на що він дав згоду. Керована Стасю-

Микола Стасюк у складі першого українського уряду. Перший Генеральний секретаріат Української Центральної Ради (стоять: П. Христюк, М. Стасюк, Б. Мартос; сидять: І. Стещенко, Х. Барановський, В. Винниченко, С. Єфремов, С. Петлюра). 1917 рік

ком «Маріупольська газета», хоч і в умовах жорстокої гітлерівської цензури, послідовно проводила самостійницьку лінію, з номера в номер публікувала матеріали з історії, літератури й культури України. Історичні події висвітлювалися з позицій теорії М. Грушевського. У газеті надруковано п'ятнадцять уривків із мемуарів Стасюка. На жаль, повністю його спогади не дійшли до читача. А ще «Маріупольська газета» постійно інформувала читачів про репертуарні плани місцевого театрального колективу, вміщувала рецензії на окремі спектаклі, які писав Стасюк. Театр був зручним місцем для зустрічей підпільників. Сюди, зокрема, навідувалися зв'язківці центрального проводу ОУН [17].

Микола Стасюк увійшов до складу організаторів антигітлерівського ОУНівського підпілля, очолив місцеву «Просвіту», в приміщенні якої нерідко відбувалися об'єднані збори мовно-літературної та історико-етнографічної секції.

У грудні 1942 року в Маріуполі розпочалися масові арешти членів антифашистського підпілля ОУН. Затримано було й Стасюка. У квітні 1943-го, під час наступу Червоної армії, йому вдалося втекти разом з однодумцем Андрієм Авраменком (колишнім актором харківського театру «Березіль»). Втікачі добралися до села Широке, що на Дніпропетровщині (там мешкала родина Авраменка). У квітні 1943-го М. Стасюк вирішив повернутися до Маріуполя. Подальша доля героя невідома.

Сучасність

Село Сурсько-Михайлівка, у якому Катерина Конопля-Стасюкова працювала земським лікарем, нині входить до складу Солонянського району Дніпропетровської області. Місцеві мешканці старанно вивчають його історію. Зберігся будинок розкуркулених братів Титаренків, у якому знаходилася лікарня.

У столітній хаті місцевого мешканця Олександра Пластуна з 2014 року діє народний музей-садиба Микити Коржа — самотутня перлина краю. Ініціаторами його створення стали Олександр Пластун і місцеві активістки — вчительки Наталія Семенова та Ірина Бойко. У селі встановлено уклінний хрест «Спаси и Сохрани» з меморіальними дошками засновників села Микити Коржу (на прізвище Таран) і місцевому священику архімандриту Серафиму Тяпочкіну. Проводяться генеалогічні дослідження нащадків Микити Коржа за програмою «Велика родина». Зберігся старовинний козацький цвинтар, могили Микити Коржа та його рідних. У 2011 році збудовано храм Святих апостолів Петра і Павла.

Із Сурсько-Михайлівкою також пов'язана доля ще одного лідера національно-визвольного руху в Україні часів громадянської війни — Трифона Гладченка (1891–1921), син якого, Анатолій Трифонович, здобув медичну освіту, науковий ступінь кандидата медичних наук і в 1965–1968 роках працював у Дніпропетровському науково-дослідному інституті гастроентерології.

На сьогодні в селі діють об'єкти інфраструктури: Сурсько-Михайлівська лікарська амбулаторія, середня

й восьмирічна школи, Будинок культури, аптека, бібліотека, дитячий садок, крамниці, поштове відділення. На будинку лікарні історично справедливим було б відкрити пам'ятну дошку на честь Катерини Конопля-Стасюкової — однієї з перших жінок — земських лікарів. У сільському музеї, заснованому в 1984 році, який нараховує понад 700 експонатів, доцільно подати відомості про життєвий і професійний шлях Катерини Конопля-Стасюкової та членів її родини. Маючи багату історію, село має перспективи розвитку.

У зв'язку з участю в історико-краєзнавчих конференціях у 2012 році авторам статті вдалося побувати в Калузькій області, у місті Мещовську, де колись працювала лікарем Катерина Конопля-Стасюкова. При в'їзді в місто стоїть стела у вигляді колоса з написом: «Мещовск. 1238 год». У місті функціонують чотири навчальних заклади, центральна районна лікарня. На колишній Бульварній вулиці у двоповерховій будівлі жіночої гімназії нині розміщено корпус Педагогічного коледжу. На будинку Центру творчого розвитку й гуманітарної освіти під назвою «Воспитание» відкрита пам'ятна дошка уродженцю краю, міністру внутрішніх справ Росії В.К. Плеве (1902–1904). Збереглися стародавні церковні споруди: Храм на честь Благовіщення Святої Богородиці (рік заснування 1696-й) і Благовіщенський собор (1832 р.). Недалеко від Мещовська височить відновлений Свято-Георгіївський чоловічий монастир.

Нині промислове місто Маріуполь, де мешкав Микола Стасюк у 1940-х роках, належить до Донецької області. Зберігся парк із в'їзною аркою та фонтаном, у якому Микола Михайлович працював нічним сторожем. Нині його назва — Дитячий парк культури і відпочинку, поруч відкрито Палац спорту «Спартак», збудовані дитячі атракціони з колесом огляду. Алея просвітителів (від в'їзної арки до центральної площі) увінчана бюстами видатних людей, які зробили вагомий внесок у розвиток науки й культури. Наукові діячі сусідять із представниками мистецтва. Доречно встановити пам'ятний знак видатному політичному діячеві Миколі Стасюку, який зробив гідний внесок у розвиток українського просвітницького руху.

Місто Маріуполь. В'їзна арка до міського саду, у якому в 1940–1941 роках Микола Стасюк працював нічним сторожем. 2018 рік

У квітні й травні 2014 року Маріуполь перебував у зоні політичного конфлікту. У місті була тимчасово проголошена влада ДНР. 13 червня того ж року бійці добровольчих батальйонів і Національної гвардії України відновили контроль української влади над містом.

Отже, серед представників родини Коноплі-Стасюкових були як земські лікарі, так і лідери національно-визвольного руху в Україні. На жаль, досі не перевидані наукові й публіцистичні твори Миколи Стасюка, не зібрана його епістолярна спадщина. У місті Дніпрі на будинку колишнього реального училища, у якому навчався Микола Стасюк, потрібно встановити пам'ятну дошку на його честь.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів при підготовці даної статті.

References

1. *Ekaterinoslavskii listok*. 1883 May 22. (in Russian).
2. *Ekaterinoslavskii listok*. 1883 Jul 13. (in Russian).
3. *Ekaterinoslavskii listok*. 1883 Jul 22; (81). (in Russian).
4. *Pamiatnaia knizhka i Adres-Kalendar' Ekaterinoslavskoi gubernii na 1895 god* [Memorial book and the Address-Calendar of the Yekaterinoslav guberniya for 1895]. Ekaterinoslav; 1895. 266 p. (in Russian).
5. *Medical Department of the Ministry of Interior of the Russian Empire. Rossiiskii meditsinskii spisok na 1897 god k 15 maia 1897* [Russian medical list for 1897 by May 15, 1897]. SPb; 1897. 346 p. (in Russian).
6. *Medical Department of the Ministry of Interior of the Russian Empire. Rossiiskii meditsinskii spisok na 1902 po svedeniiam k 15 fevralia 1902* [Russian medical list for 1897 as reported by February 15, 1902]. SPb; 1902. 405 p. (in Russian).
7. *Pamiatnaia knizhka i Adres-Kalendar' Ekaterinoslavskoi gubernii na 1889 god* [Memorial book and the Address-Calendar of the Yekaterinoslav guberniya for 1889]. Ekaterinoslav; 1889. 503 p. (in Russian).
8. *Medical Department of the Ministry of Interior of the Russian Empire. Rossiiskii meditsinskii spisok na 1883 god* [Russian medical list for 1883]. SPb; 1883. 470 p. (in Russian).
9. *Protocols of meetings of the II Congress of Zemstvo Veterinary Doctors of the Ekaterinoslav guberniya with attachments; 1884 April 18-27*. In: *Otchet Ekaterinoslavskoi Gubernskoi zemskoi upravy za*

1884 god [Report of the Yekaterinoslav Provincial Zemstvo Administration for 1884]. Ekaterinoslav; 1885. 627 p. (in Russian).

10. *Satanovskii LV, editor. Ves' Ekaterinoslav* [All Yekaterinoslav]. Ekaterinoslav: LI Satanovsky; 1898. 198 p. (in Russian).

11. *Mezhov VI. Sistematicheskii katalog russkikh knig za 1875 i 1876 gody, prodaiushchikhsia v knizhnom magazine potomstvennogo pochetnogo grazhdanina Iakova Alekseevicha Isakova* [The systematic catalog of Russian books for 1875 and 1876, sold in the bookstore of hereditary honorary citizen Yakov Alekseevich Isakov]. SPb: IaA Isakov; 1877. 427 p. (in Russian).

12. *Mezhov VI. Sistematicheskii katalog russkikh knig za 1877 i 1878 gody, prodaiushchikhsia v knizhnom magazine potomstvennogo pochetnogo grazhdanina Iakova Alekseevicha Isakova* [The systematic catalog of Russian books for 1877 and 1878, sold in the bookstore of hereditary honorary citizen Yakov Alekseevich Isakov]. SPb: IaA Isakov; 1880. 467 p. (in Russian).

13. *Volkov SV. Vysshee chinovnichestvo Rossiiskoi imperii: kratkii slovar'* [The highest bureaucracy of the Russian Empire: brief dictionary]. Moscow: Dmitry Pozharsky University; 2016. 634 p. (in Russian).

14. *Abrosymova SV, Vasilenko NJe, Perkova AI, et al., authors; Kapustina NI, editor. Epistoljarna spadshhyna akademika DI Javornyc'kogo. Lysty muzejnyh diachiv do DI Javornyc'kogo. Tom 3* [Epistolary heritage of academician Javornyc'kyj DI. Letters of museum figures to DI Yavornitsky. Vol 3]. Dnipro: ART-PRES, 2005. 528 p. (in Ukrainian).

15. *Abrosymova SV, Vasilenko NJe, Perkova AI, et al., authors; Kapustina NI, editor. Epistoljarna spadshhyna akademika DI Javornyc'kogo. Lysty muzejnyh diachiv do DI Javornyc'kogo. Tom 3* [Epistolary heritage of academician Javornyc'kyj DI. Letters of museum figures to DI Yavornitsky. Vol 3]. Dnipro: ART-PRES, 2005. 531-532 pp. (in Ukrainian).

16. *Abrosymova SV, Vasilenko NJe, Perkova AI, et al., authors; Kapustina NI, editor. Epistoljarna spadshhyna akademika DI Javornyc'kogo. Lysty diachiv kul'tury do DI Javornyc'kogo. Tom 3* [Epistolary heritage of academician Javornyc'kyj DI. Letters from cultural figures to Javornyc'kyj DI. Vol 3]. Dnipro: ART-PRES, 1999. 460 p. (in Ukrainian).

17. *Ostashko TS. Stasjuk Mykola Myhajlovych*. In: *Smolij VA, editor. Encyklopedija istorii' Ukraïny. Tom 9* [Encyclopedia of the history of Ukraine. Vol 9]. Kyiv: Naukova Dumka; 2012. 833 p.

18. *Chaban MP. What is the fate of Mykola Stasyuk. Starozhytnosti*. 1992;14(30):5. (in Ukrainian).

19. *Chaban MP. Dijachi Sicheslavs'koi' Prosvity (1905-1921): bibliografichnyj pokazhchyk* [Activists of Sicheslav Prosvita (1905-1921): bibliographic index]. Dnipro: IMA-Pres; 2002. 418-421 pp. (in Ukrainian).

Отримано 17.01.2019 ■

Чабан Н.П.¹, Шевцова З.І.², Гапонов В.В.³

¹ Редакция областной газеты «Зоря», г. Днепр, Украина

² ГУ «Институт гастроэнтерологии НАМН Украины», г. Днепр, Украина

³ ГУ «Днепропетровская медицинская академия МЗ Украины», г. Днепр, Украина

Екатерина Конопля-Стасюкова — одна из первых женщин — земских врачей на Екатеринославщине

Резюме. Представлены жизненный путь и профессиональная деятельность земского врача Екатерины Конопля-Стасюковой на Екатеринославщине. Ее муж Михаил Стасюков — один из первых ветеринарных врачей Екатеринославского уезда. Их сын Николай Стасюк — член первого украинского правительства, член Центральной и Малой Рад,

генеральный секретарь пищевых дел, экономист, литератор, публицист, редактор.

Ключевые слова: земский врач Екатерина Конопля-Стасюкова; ветеринарный врач Михаил Стасюков; политический общественный деятель Николай Стасюк; Екатеринославщина; Днепр

M.P. Chaban¹, Z.I. Shevtsova², V.V. Gaponov³

¹ Editorial Office of the Regional Newspaper "Zorya", Dnipro, Ukraine

² SI "Institute of Gastroenterology of the National Academy of Medical Sciences of Ukraine", Dnipro, Ukraine

³ SI "Dnipropetrovsk Medical Academy of the Ministry of Health of Ukraine", Dnipro, Ukraine

Kateryna Konoplia-Stasiukova — one of the first female zemstvo doctors in the Katerynoslav region

Abstract. Life journey and professional activity of the zemstvo doctor Kateryna Konoplia-Stasiukova in the Katerynoslav region have been presented. Her husband Mykhailo Stasiukov is one of the first veterinarians in the Katerynoslav district. Their son Mykola Stasiuk is a member of the first Ukrainian government, member of

Central and Small Rada, secretary general of food affairs, economist, writer, publicist, editor.

Keywords: zemstvo doctor Kateryna Konoplia-Stasiukova; veterinarian Mykhailo Stasiukov; political public figure Mykola Stasiuk; Katerynoslav region; Dnipro